# STRATEGII DE FORMARE A COMPETENŢEI DE PRODUCERE A TEXTULUI SCRIS LA DISCIPLINA LIMBA ŞI LITERATURA ROMÂNĂ

***Nina SANDUL***

CZU: 373.042:81`271.1=135.1 nina.sandul2001@gmail.com

*L'étude réalisée aborde un sujet d'actualité, pour autant que l'expression écrite compte beaucoup. L'étude reflète la recherche de la stratégie qui permet de développer la capacité de l'étudiant à produire le texte écrit, sur différents supports, en utilisant une stratégie stimulante et interactive, en valorisant le Curriculum de Langue et Littérature Roumaine et les produits curriculaires.*

În urma analizei strategiilor de formare a competenței specifice 4 (CS4) / a competenței de redactare din curriculumul preuniversitar la disciplina şcolară Limba şi literatura română, ne-am propus o abordare teoretică, care, în mare parte lipseşte în literatura de specialitate, dar şi o abordare practică, aprofundându-ne în didactica redactării. Obiectul studiului nostru au fost strategiile, metodele şi tehnicile recomandate de ghidurile de implementare pentru învățământul preuniversitar pentru CS 4, proiectele de lungă durată elaborate de cadrele didactice, dar şi manualele şcolare, alte materiale didactice pentru profesorii de limba şi literatura română. Cercetarea temei în cauză am considerat-o ca actualitate datorită faptului că sistemul de competențe care se implementează în şcoală, inclusiv competența de scriere, este recent introdus în Curriculumul la limba şi literatura română. Or, în lipsa unor indicații metodice clare, precise şi la obiect, am considerat că foarte necesară în acest sens este descrierea formării şi dezvoltării competenței de producere a textelor scrise de diferit tip, prin utilizarea unor strategii stimulative şi interactive, valorificând Curriculumul la limba şi literatura română 2019 şi produsele curriculare.

Cadrul în care am înscris studiul nostru ține de o teorie a textului, care reflectă conceptul respectiv în toate sferele sale de utilizare şi din toate perspectivele de definire, dar în primul rând ca unitate lingvistică care depăşeşte nivelul frazei şi care îşi demonstrează complexitatea sa, fiind, după cum menționează specialiştii, ,,un act finit de comunicare" [2, p.8] şi ,,o structură, (...) ale cărei elemente trebuie să-i asigure unitate, coerență, coeziune, logică" [4, p.19].

Activitatea de producere a textelor scrise trebuie concepută, pe de o parte, ca o sinteză a tot ceea ce elevii au reuşit să achiziționeze prin celelalte cinci competențe specifice, dar şi la alte discipline predate în gimnaziu sau liceu, iar pe de alta, constituie o oportunitate de a valorifica experiențele vieții, de manifestare a imaginației şi a fanteziei creatoare. Procesul de producere a textului sau de expansiune textuală, după

cum se subliniază în lucrarea „Teoria textului. Antologie”, se realizează ca un act productiv, creator, sau reproductiv, recreator. O operă literară, bunăoară, este rezultatul expandării productive, creatoare, ceea ce îi conferă unicitate, originalitate [2, p.24].

Ca și în cazul celorlalte competențe, conținuturile CS 4 se studiază neapărat gradual / concentric, de la textul nonliterar la cel literar, de la un set de idei, gânduri generale la un rezumat bine realizat, drept urmare există și o tipologie de texte studiate la diferite etape de învățământ, de la textele mai ușor de redactat, la cele a căror proces de realizare este mai amplu, mai dificil. Valorificând tipologia textelor propusă de Elena Sandu în „Compuneri școlare” [4, p. 26], am analizat sistemul de sarcini propuse de manualele școlare publicate în Republica Moldova în conformitate cu Curriculumul național 2019 (CLLR 2019) pentru gimnaziu, distribuindu-le pentru fiecare tip de scriere. Exemplificăm prin câteva:

a) Scrierea metaliterară - Alcătuiți un rezumat al naraţiunii lui Ion Creangă, extinzând şi îmbogăţind cu detalii planul dezvoltat de idei.
b) Scrieri funcționale - Redactaţi un anunţ pentru a vinde casa descrisă mai sus. Relevaţi următoarele aspecte: amplasarea, dimensiunile, planul, comodităţile (confortul), preţul, gradul de solicitare a imobilului.
c) Scrieri imaginative - Descrieţi un mediu urban ca presupus loc de întâlnire cu fiinţa dragă. Textul se va încheia cu fraza: „În acest loc, cuprins de vraja visului, te aşteptam să vii...”.
d) Scrieri reflexive - Relataţi, într-o pagină de jurnal, despre experienţa de contact cu altă cultură.

Diferitele tipuri de text cu care se lucrează în învățământul preuniversitar au un rol important, pentru că sunt instrumente intelectuale, cu ajutorul cărora elevul poate atinge performanțe în exprimarea punctelor sale de vedere, a gândurilor, ideilor, judecăților sale de valoare într-un text personalizat, coerent. Studiind literatura de specialitate, am constatat că CLLR 2019, ghidurile și alte surse importante de substanță didactică în mod practic vin în ajutorul profesorului, pentru a eficientiza procesul de învățământ.

Procesul de producere a unui text este o activitate care implică și utilizarea unei strategii adaptate tipului de scriere, în acest context am studiat câteva tehnici și metode care ar putea fi utilizate la lecțiile de dezvoltare a CS 4, în special la lecțiile tip atelier de scriere. La etapa de pre-redactare / evocare, de exemplu, ar putea fi utilizată tehnica Curcubeul de cuvinte, la etapa de redactare propriu-zisă sau reflecție – tehnica Joc de simulare (Ghid în muzeul jucăriilor) [1, p.66], la etapa de postredactare sau reflecție elevii pot face o grilă de (auto)evaluare. Alte metode și tehnici pe care le-ar putea pune în practică un profesor în contextul analizat de noi ar fi următoarele: Harta întâmplărilor; Martori oculari; Mesaj în sticlă; Autobiografia imaginară; Scrierea în colaborare; Pictura verbală; Jocul figurilor de stil; Fișa de caracterizare în 4 pași etc.

Dezvoltarea CS 4 depinde în cea mai mare măsură de cadrul didactic, de faptul cum acesta pune la dispoziția elevilor diferite modalități/strategii de scriere și ce fel de modalități/strategii sunt acestea. Neli Marcu menționează în articolul „Formarea

competenței de scriere în limba română prin producerea textelor scrise în limita standardelor de eficiență" că „Foarte importante sunt sarcinile de pregătire, stimulare a activităților de scriere ale elevilor, căci numai un elev pregătit pentru scriere ajunge mai repede la idei și principii noi pentru el, formulează mai ușor gândurile, structurează textul scris" [3, p.2].

În concluzie, considerăm relevant să subliniem valoarea utilizării unor strategii adecvate, care contribuie la dezvoltarea la elevi a unor abilități și aptitudini care să le permită o exprimare în scris cât mai degajată, mai personalizată. Stimularea plăcerii de a scrie prin activități variate înseamnă și menținerea interesului pentru studierea limbii și literaturii române. CS 4 trebuie să devină o temă actuală, pentru că, în comparație cu alte competențe, de exemplu competența de producere a comunicării orale, cere o pregătire mai specială.

În aceeași ordine de idei, oportun este să menționăm faptul că textul scris permite elevului să dezvolte competențele următoare: a ști; a ști să faci; a ști să fii; a ști să înveți, iar prin utilizarea unor modalități/strategii interactive, activități stimulative potrivite, cadrele didactice pot să faciliteze producerea calitativă a textelor de orice tip pe suporturi variate.

**Referințe:**

1. CARTALEANU T. Curs opțional pentru gimnaziu Scrierea creativă, Chișinău: Garamont Studio, 2016.
2. GHERASIM A., Cara N. Teoria textului. Antologie, Chișinău: CEP USM, 2008. https://ro.scribd.com/document/350745346/cartea-gherasim (accesat 5.06.2024)
3. MARCU N. Formarea competenței de scriere în limba română prin producerea textelor scrise în limita standardelor de eficiență. În: Materialele Conferinței Republicane a Cadrelor Didactice, 10-11 martie 2018, p. 29-32. https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/9566 (accesat 5.06.2024)
4. SANDU E. Compuneri școlare, ediția a VI-a revăzută și adăugită. Iași: Polirom, 2015.

*Recomandat*
***Elena VARZARI**, dr., conf. univ.*